

PRABILK

PRABILK Centras Rekomendacijos

Dr. Dalia Puidokienė

Klaipėdos socialinės ir psichologinės pagalbos centras
Lietuvos moterų lobistinė organizacija
2024-12-02

Lietuvos Respublikos
socialinės apsaugos
ir darbo ministerija

PRABILK – Nacionalinis informacijos apie seksualinį smurtą centras

**Nukentėjai nuo
seksualinio
smurto?**

☎ +3706 616 9990

✉ pagalba@prabilk.lt

PRABILK Centro tikslai

1

Metodinės
medžiagos rengimas

2

Metodinio
palaikymo teikimas

3

Prevencijos ir
tarpinstitucinio
bendradarbiavimo
vykdymas

4

Konsultavimas
nukentėjusiems
asmenims

Problemų mastas Lietuvoje

Seksualinis priekabiavimas

77 % Lietuvos gyventojų yra patyrę seksualinį priekabiavimą

Seksualinė prievarta

32 % gyventojų pažįsta moteris, patyrusias seksualinę prievartą

Ką rodo skaičiai?

10–20 % asmenų patyrė seksualinę prievartą pasaulyje pagal įvairių mokslinių tyrimų duomenis.

Daugiau nei pusė moterų ir beveik 1 iš 3 vyrų per savo gyvenimą yra patyrę seksualinį smurtą, susijusį su fiziniu kontaktu.

Apie 80 % nukentėjusiųjų į pirmąją pagalbą suteikiančias institucijas (sveikatos priežiūros įstaigą ar policiją) nesikreipė.

(Basile KC, Smith SG, Kresnow M, Khatiwada S, & Leemis RW. , 2022)

2021 m. tyrimo duomenimis* 51% moterų ir 33% vyrų seksualinį smurtą patyrė iš žmonių, kuriuos pažinojo - šeimos narių, giminaičių, kaimynų, trenerių ir pan.

* FRA - Europos sąjungos pagrindinių teisių agentūra

1

Moteris, 53 m., netekėjusi, gyvena pas sugyventinį.

Daug metų turi priklausomybę nuo alkoholio. Įvykus smurtui artimoje aplinkoje, moteris bandė nusižudyti, buvo iškviesta policija.

Paaiškėjo, jog moteris patiria ne tik fizinį, psichologinį, bet ir seksualinį smurtą.

Anksčiau, vaikystėje (12 m.) buvo išprievartauta savo tėvo, ko pasekoje pastojo, buvo padarytas abortas, visa patirtis buvo slepiama, dėl ko ji negalėjo turėti vaikų.

Moteris iki dabar išgyvena seksualinio smurto traumą, sakydama, kad ją tikriausiai gali prievartauti bet kas, kad jos matyt toks likimas, ir pan.

Norėtų pagalbos, bet nežino, ką daryti, kur kreiptis, nuo ko pradėti.

Klausimas: Kokia galima pagalba šiai moteriai? Kokių įstaigų specialistai galėtų jai padėti? Kaip, kame?

2

Moteris, 45 metų, ištekėjusi (2-a santuoka), turi su vyru 1 vaiką (sūnų, 12 m.).

Iš pirmos santuokos turi dukrą (22 m.), kuri gyvena atskirai. Dirba transporto įmonėje, administracijoje.

Moteris kreipėsi pagalbos nebežinodama ką daryti, pasak jos „jaučiasi labai blogai, toliau taip gyventi negali, nežino kur gali kreiptis dėl pagalbos dėl patiriamo iš vyro seksualinio priekabiavimo ir smurto.

Vyras kiekvieną dieną reikalauja seksualinių santykių, žadina moterį 5 val. ryto reikalaudamas turėti santykius, sakydamas, jog ji yra žmona, privalo patenkinti vyrą. Grįžus iš darbo vėl tas pats, vyras prašo santykių, užrakina miegamojo kambario duris, verčia moterį žiūrėti porno filmus / video “.

Su moterimi sutarėm, jog kreipsis į policiją, ką moteris ir padarė. Po kreipimosi vyrui buvo taikytos kardomosios priemonės, ko pasekoje, pasak moters, „jis maldavo moters atsiimti pareiškimą, sakydamas, jog suprato viską, kad daugiau taip nebebus. Jis nenori turėti problemų darbe, gali jį iš darbo išmesti, nes dirba apsaugoje.“. Tačiau moteris taip pat nuogąstauja, jog jei taip nutiktų, kas tada mokėtų už paskolą butui, kurią jie turi paėmę kartu. Moteris svarsto galimybę atsiimti pareiškimą. Be to, moteris pavargo nuo nuolatinių vaiko teisių apsaugos specialistų lankymosi, žiūrėjimo kaip gyvena vaikas, ką veikia, ką valgo ir pan. Apsilankę šeimos ir vaiko gerovės specialistai rekomendavo jiems lankytis pas seksologą. Moteris jaučiasi pasimetusi, atvejo vadyba siūlė mediaciją, moteris nuėjo kartu su vyru, tačiau jai pasirodė, kad mediatorė tarsi nori juos sutaisyti, kuo moteris nelabai tiki, kad vyras pasikeis. Be to, mediacijos metu, pasak moters, vyras kalba „labai gražiai, su viskuo sutinka, o pasibaigus mediacijai ir vėl nuolatiniai priekaištai, kam kvietė policiją, dabar jie turi daugiau problemų“.

Klausimas: Kokia galima pagalba šiai moteriai? Kokių įstaigų specialistai galėtų jai padėti? Kaip, kame?

3

Moteris, 35 m., ištekėjusi, 3 vaikai (2 mergaitės (12;10); 1 berniukas (4)), aukštasis išsilavinimas (menai), kreipėsi pagalbos dėl aukštos suicidinės rizikos, esant jau parengtam planui. Pasak moters, nemato savo gyvenimo prasmės, niekas nedžiugina, nesinori nieko daryti, nenori gyventi.

Pokalbio su moterimi metu paaiškėjo, kad moterį, kuomet ji buvo vaikas, ilgą laiką tvirkino jos tėvas (rodė savo lytinius organus, vertė juos liesti, glostyti, lietė visaip dukros lytinius organus, glostė). Visa tai truko nuo 5 m iki 13 m. Kartu su „tėveliu“ (taip moteris vadino savo tėvą) ji eidavo apsipirkti jai higienos priemonių prasidėjus mėnesinėms, pirkdavosi apatinį trikotažą.

Su mama santykiai konfliktiški (moteris mini, kad mamą dažnai prisimena skaitančią pakeltą laikraštį, kur ji niekada negalėjo matyti jos veido).

Vėliau, po daugelio susitikimų (apie 1 metai) konsultacijų metu pasirodo daug jausmų tėvo atžvilgiu, noras jam atkeršyti, nubausti jį. Moteris supranta, kad dabartiniai seksualiniai santykiai su jos vyru yra komplikuoti, ji niekad nejaučia pasitenkinimo, nežino, kas yra orgazmas kaip toks. Daro tai, nes yra ištekėjusi, žmona, ir tai jos pareiga.

Klausimas: Kokia galima pagalba šiai moteriai? Kokių įstaigų specialistai galėtų jai padėti? Kaip, kame?

Pagrindiniai Principai

NEPAKENKTI

Užtikrinti, kad teikiama pagalba nepakenktų nukentėjusiam asmeniui.

PADĖTI

Efektyvi ir savalaikė pagalba nukentėjusiems.

ATSTATYTI TEISINGUMĄ

Siekti atkurti teisingumą ir užtikrinti nukentėjusiųjų teises.

Iššūkiai: ką pastebėjome 20-yje savivaldybių?

1

Pagalbos sistemos
trūkumas

2

Tarpinstitucinio
bendradarbiavimo
sudėtingumas

3

Ribotas pagalbos ir
paslaugų
prieinamumas

4

Ilgalaikės pagalbos
stoka

Specialistų kvalifikacijos kėlimo poreikis

Reguliarūs mokymai

Praktiniai seminarai

Tarpinstitucinis bendradarbiavimas

Specialistų poreikiai

Bendros pagalbos linijos sukūrimas

Trumpasis pagalbos numeris, skirtas greitai ir efektyviai pagalbai teikti.

Metodinės medžiagos parengimas

- Pokalbių scenarijai
- Atvejų pavyzdžiai
- Kontroliniai klausimai
- Veiksmų planai

5 žingsniai savivaldybėms

5 Žingsnių Planas: Rekomendacijos savivaldybėms

1

Problemos aktualizavimas

Atkreipti dėmesį į problemos svarbą ir mastą savivaldybėje.

2

Pagalbos ir paslaugų teikimas

Organizuoti efektyvų pagalbos ir paslaugų teikimą nukentėjusiems.

3

Specializuoti mokymai specialistams

Rengti specializuotus mokymus specialistams, dirbantiems su nukentėjusiais.

4

Tarpinstitucinis bendradarbiavimas

Skatinti ir stiprinti tarpinstitucinį bendradarbiavimą.

5

Visuomenės švietimas ir prevencija

Vykdyti visuomenės švietimo ir prevencijos programas.

Žingsnis 1: Problemos aktualizavimas

Situacijos analizė
savivaldos lygmeniu

Strateginių
dokumentų peržiūra

Algoritmo sukūrimas
ir pritaikymas

Ilgalaikio finansavimo
numatymas

Žingsnis 2: Pagalbos ir paslaugų teikimas

Konfidencialumo ir
anonomiškumo užtikrinimas

Informavimas

Pagalbos ir paslaugų
užtikrinimas

Papildomų paslaugų
organizavimas

Žingsnis 3: Specializuoti mokymai specialistams

1

Kvalifikuotų specialistų įdarbinimas

2

Reguliarūs specializuoti mokymai

3

Tiksliniai patyriminiai mokymai

4

Gerosios praktikos sklaida

Žingsnis 4: Tarpinstitucinis bendradarbiavimas

A photograph of four people (three men and one woman) sitting around a long wooden conference table in a meeting room. They are engaged in a discussion, with some looking at documents or laptops. The room has a warm, orange-toned wall in the background.

1

Tarpinstitucinio bendradarbiavimo grupės steigimas

2

Atvejo vadybos grupės formavimas

3

Koordinatoriaus paskyrimas

4

Bendradarbiavimas su NVO sektoriumi

Žingsnis 5: Visuomenės švietimas ir prevencija

Informacinių
kampanijų
organizavimas

Žiniasklaidos vaidmuo
keičiant nuostatas

Bendradarbiavimas su
švietimo įstaigomis

Smurtinio elgesio
keitimo programų
įgyvendinimas

Kartu Mes Galime Daugiau!

Bendruomenės vienybė

Kartu dirbdami ir bendradarbiaudami, galime pasiekti didesnių rezultatų kovoje prieš seksualinę prievartą.

Tarpinstitucinis bendradarbiavimas

Efektyvus tarpinstitucinis bendradarbiavimas yra raktas į sėkmingą pagalbos teikimą ir prevenciją.

Profesionali pagalba

Kvalifikuoti specialistai teikia profesionalią pagalbą, padedančią nukentėjusiems atsigauti ir grįžti į normalų gyvenimą.

PRABILKIME Kartu!

Prabilkime

Kviečiame visus prabilti ir netylėti apie seksualinę prievartą.

Palaikykime

Palaikykime vieni kitus ir kurkime saugią aplinką visiems.

Veikime kartu

Tik veikdami kartu galime pasiekti reikšmingų pokyčių.

Ačiū už Dėmesį!

**Nukentėjai nuo
seksualinio
smurto?**

+3706 616 9990

pagalba@prabilk.lt

DAUGIAU